

הרשעת חפים מפשע - מכת מדינה

מוטב לזכות אדם מאשר להרשיעו זכאי. זה ברור. העניין הוא שבישראל קורה ההיפך הגמור. תופעת הרשעת חפים מפשע בישראל הפכה ממשמן למכת מדינה שיש לתת עליה את הדעת ולתקנה. עדיפה חברה שבה עבריינים חופשיים מאשר זו שמרשיעה חפים מפשע.

נתחיל מכך שמרבית האנשים נוטים לחשוב כי כל 100 אחוז מהתיקים שנחקרים ע"י המשטרה ומועברים לתביעה מגיעים לבית המשפט. למעשה התמונה שונה לחלוטין. למעלה מ- 50% מהתיקים המועברים ע"י תחנות המשטרה השונות במדינה לגוף התביעה לאחר חקירת החשודים, נסגרים מחוסר ראיות, חוסר עניין לציבור או בהליך של הסדר מותנה.

שאר התיקים שהתביעה מגלה בהם עניין, הם תיקים שהפרקליטות מאמינה מעבר לכל ספק כי מדובר בהרשעה בטוחה. במילים אחרות, הפרקליטות מעבירה את התיקים לבית המשפט רק אם היא מאמינה שיש סיכוי גבוה להרשעה משמעותית או כשהיא יודעת שיש די ראיות וסיכוי סביר להרשעה פר כל תיק.

עם מחשבה זו נוטה להסכים גם הרשות השופטת שמכירה במלאכת עבודת הפרקליטות.

מכאן ניתן להבין כי מדובר בשני גופים שונים שעובדים אצל אותו "בעל הבית" (מדינת ישראל) ופועלים כגוף אחד ומוצגים לציבור בשני כובעים שונים.

הפרקליטות מאמינה (והצליחה לגרור אחריה את מערכת בית המשפט), כי כל תיק המועבר לבית המשפט יגרור הרשעה בטוחה, כאשר בודדים המקרים המוכיחים כי כתבי האישום בוטלו.

מערכת בית המשפט (שופטים בעיקר) מודעים לכך ונוטים לשתף פעולה עם הגוף הכוחני הזה ולהסכים עם "התביעה" במטרה להרשיע, כאשר השיפוט וגזר הדין ניתן מעצם העברת התיק מהפרקליטות למערכת בית המשפט. מכאן ניתן להבין כי גם הפרקליטות וגם מערכת בית המשפט עוסקות בתיקים ולא באנשים. זאת הסיבה שאחוז ההרשעות בישראל הוא הגבוה במערב.

הנה לכם דוגמא נוספת להתערבות הפרקליטות בתיקים שהועברו לבית המשפט ויכלו להיגמר בזיכוי מוחלט. בפרשת רומן זדורוב שהורשע ברצח תאיר ראדה הפרקליטות הסתירה מבית המשפט מידע על בדיקות שקבעו כי החתך על צווארה של הנרצחת נגרם מסכין משוננת ולא מסכין יפנית - פרט שעשוי היה למוטט את טיעוני התביעה נגד זדורוב. זאת דוגמא קטנה על "חפים מפשע" שיושבים בבתי הכלא בחסות הפרקליטות.

הציבור בישראל נוטה לחשוב ולהאמין כי מערכת בית המשפט והפרקליטות הם גוף שנועד לעשות משפט הוגן וצודק וכי כל מי שמורשע באמת אשם. הציבור גם נוטה להאמין כי כל מי שנמצא אשם הוא גם זה שביצע את העבירה שיוחסה לו, כאשר הדבר אינו נכון בחלק לא מבוטל מהמקרים ומסתתרים שם אינטרסים אפלים, כוחניים ומרושעים, שברוב המקרים הנאשם לא יכול להתמודד מולם בכוחות עצמו, אפילו כאשר הוא שוכר שירות משפטי

מקצועי טוב ככל שיהיה.

קיימת מגמה שחוזרת על עצמה עם לא מעט תיקים, בהם נאשמים מואשמים במספר לא מבוטל של אישומים, כאשר שופט מחליט לזכות נאשם מאישומים עיקריים ומהותיים לאחר שסבר כי הוא דובר אמת, בייחוד לאחר שפעל ביושר, הציג ראיות והוכיח כי "התיק נתפר", או לא היו דברים מעולם, אך עם זאת מחליט להרשיעו באישום זנטר ולשחררו מעונש משמעותי, רק כדי לסגור את התיק בהרשעה.

במקרים שכאלו (ויש לא מעט מקרים כאלו בישראל), השופט מצהיר באופן חגיגי כי הוא מאמין לנאשם באותה נשימה גם הפרקליטות מאמינה לנאשם שהוכיח את חפותו לאורך כל ההליך המשפטי ומעבירה את ההחלטה הסופית לשופט בייחוד בתיקים שלא הגיעו להסדרי טיעון, בהם נאשמים טוענים לחפותם המוחלטת. במקרים שכאלו, כאשר השופט צריך להכריע אם לזכות זיכוי מוחלט את הנאשם, האגו שלו לא מאפשר לו לומר זאת באופן גלוי ובולט ומונע כמי שפועל כחותמת הגומי של הפרקליטות ומחליט לזכות את הנאשם מאישומים מרכזיים וחשובים בהם הואשם ולהאשימו בסעיף קטן וזניח שהעונש שלו מסתכם בקנס כספי או אזהרה או מאסר על תנאי או כל עונש זניח אחר, אך חדי עין או אפילו עורכי דין מקצועיים יוכלו לאבחן כי מדובר במסמך זיכוי שלחימה נוספת המכונה "ערעור", יכולה להוביל לזיכוי מוחלט.

אחת הבעיות המרכזיות בהגשת כתבי אישום לבית המשפט כלפי נאשמים חפים מפשע היא הנטייה המוגזמת להאמין ל"קורבן", שלא אחת מתגלות בו אי עקביות וסתירות רבות, בייחוד כשמדובר בעבירות מין ואלימות, כאשר התפיסה הרווחת היא ש"כל מתלונן הוא קורבן". תפיסה שגויה ופרימיטיבית זו השתלטה על התביעה ועל השופטים", שלרוב מעדיפים לטמון את הראש בחול ולהמשיך להישאר בתרדמת אותה הם כפו על עצמם ועל נאשמים חפים מפשע, מבורות או נוחות שמשרתת את האינטרסים האפלים שלהם ויוצרות אצל אותם חפים מפשע נזקים בלתי הפיכים שמשפיעים על חייהם ועתידם לאורך שנים ארוכות.

לאחר פרישתו של השופט בדימוס שלי טימן, טען טימן בראיון שנתן לעיתון הארץ כי "יש שופטים שלא מכירים את המילה זיכוי".

לא מעט שופטים בדימוס מסכימים איתו ומגלים כי הפרקליטות היא גוף כוחני ודורסני שהצליח להשפיע על מערכת בתי המשפט שנהפכה לאכזרית ומרושעת כלפי נאשמים חפים מפשע ומונעת לרוב משיקולי יעילות דיונית במקום עשיית צדק.

אחת הסיבות המהותיות והמשמעותיות יותר המשפיעות על אחוז ההרשעות הגבוה היא עבודה רשלנית וחובבנית של המשטרה והפרקליטות. בתי המשפט כיום לא אווזים בכללים נוקשים בנוגע לעבודת חקר האמת מצד המשטרה, דבר שרק מעודד את המשטרה להמשיך ולהתירשל בעבודתה ולא לקיים חקירה יסודית. ברוב המקרים בתיקים המועברים לפרקליטות, מסתפקת המשטרה בהודאת הנאשם וברוב התיקים אותם היא מנהלת היא לא מתאמצת להשיג ראיות נוספות ועם המגמה השלילית הזאת מערכת בית המשפט משתפת פעולה ודואגת לאחוז הרשעות גבוה, גם במקרים בהם תיקים היו צריכים להיסגר לחלוטין ונאשמים לא היו צריכים להישלח אל מאחורי סורג ובריאח כאשר הם חפים מפשע כמו בדוגמת פרשת רצח תאיר ראדה ורומן זדורוב ותיקים מפורסמים אחרים

ואפילו כאלו שאנו לא מודעים לקיומם.

דבר נוסף שהציבור בישראל אינו מודע אליו בכל הקשור לאחוז ההרשעות הגבוה והוא אחד הגורמים המשפיעים על אחוז ההרשעות הגבוה במדינה הוא ריבוי עסקאות הטיעון. מערכת בית המשפט רוצה לסגור תיקים לנוכח עומס התיקים איתם היא מתמודדת וכל תיק המגיע להסדר טיעון לצורכי סגירתו זוכה להטבות והקלות, גם בלא מעט מקרים בהם הנאשם הוא למעשה חף מפשע שאולץ להודות בלחץ פסיכולוגי, כדי לא לקחת סיכון אדיר בהרשעה ובעונש חמור. הודאה שכזאת של זכאים פוטנציאלים או חפים מפשע מוגדרת כ"הודאת שווא רציונאלית" ויכולה להיות מכרעת וקובעת בעתיד הרחוק בחייו של הנאשם שאולץ להודות בעבירות המיוחסות לו במסגרת עסקת הטיעון וזאת כאשר מדובר בנאשמים תמימים אשר חפים מכל פשע.

נאשמים שמתחילים בהליך משפטי, די נרתעים שלא לומר נבהלים מגלגלי השיניים האימתניות של החוק, המשטרה ומערכת בית המשפט ומצאים את עצמם במערבולת נפשית מבלי שתהיה להם יכולת להבין מאין ישאבו כוחות להמשיך בהליך המאיים. ברגע שעו"ד של נאשם שכזה טוען בפניו כי אחוז ההרשעה בישראל גבוה לצד החמרה משמעותית בעונש, הוא יוצר אצלו מאין לחץ נפשי סמוי לחתום על עסקת טיעון שמשרתת את הפרקליטות, את עורך הדין וכמובן את מערכת בית המשפט.

אם תחפשו אחר נתון אחוז הרשעות בישראל, תגלו כי ישנה קבוצה שתטען ל 99% הרשעות וקבוצה אחרת שתטען ל 95% הרשעות מסך כל התיקים שמגיעים לבית המשפט. למעשה ההבדל הוא לא כל כך משמעותי ואפילו זניח, מה שחשוב הוא מהו הגורם שיוצר את האחוז המשמעותי הזה. התשובה לכך מאוד פשוטה 75% ממקרי ההרשעות הם מקרים של אנשים שהורשעו לאחר שהודו במסגרת הסדר טיעון. למעשה ההרשעה היא תוצר של הודאה שנגבתה מנאשם במסגרת הסדר טיעון. כלומר, ברמת המאקרו הכוח נמצא אצל הנאשם ולא אצל הפרקליטות או מערכת בתי המשפט, אך בשעת השין הוא עיוור לכוח שיש ברשותו לנוכח הלחצים שמופעלים עליו בזירה וזה סוג של מעגל חוזר ונשנה שמשרת רק את הפרקליטות, המשטרה ומערכת בית המשפט.

מי שנלחם ולא מוותר, מצליח וגורם לסגירת התיק וביטול האישומים החמורים. במקרים אחרים (ויש לא מעט מקרים כאלו), ברגע שנאשם בוחר להילחם על חפותו, מערכת בית המשפט והפרקליטות רואות בכך "הכרזת מלחמה" ויוצאות למלחמת חורמה באותו נאשם. אם הוא לא נשבר בדרך ודבק בגרסתו, גלגלי הרשע של מערכת בית המשפט והפרקליטות מחליטות לסגור את התיק בהרשעה זניחה, כך שהוא הוא מזוכה מיתר העבירות ומואשם בעבירה זניחה רק כדי להרשיעו ולא לזכותו.

במקרים שכאלו חשוב יהיה להתעורר ולזהות את הפוטנציאל, כיוון וזיכוי כזה הוא סוג של הזדמנות, סוג של "קרן אור" משמעותית לטובת הנאשם, כיוון ומדובר בקצה חוט משמעותי בדרך לזיכוי מוחלט באם יחליט הנאשם להמשיך בהליך המשפטי ע"י הגשת ערעור על החלטת השופט. זאת למעשה ראייה אותה שתלה מערכת בית המשפט בתיקו של הנאשם ומי שנלחם מספיק ולא מוותר, בסופו של דבר מנצח, אך זה קורה לעיתים נדירות ובודדות ובמרבית המקרים, לנאשם אין מספיק כוח נפשי וממון להתמודד עם מלחמה ארוכה ומתישה שתוביל לזיכוי המוחלט ונשאר עם כתם לכל החיים כאנוס של מערכת החוק במדינת ישראל.

מכאן אנו למדים כי להסדרי הטיעון יש השפעה רבה על אחוז ההרשעות, אך הסדרי הטיעון יכולים לשמש כפתרון לנאשמים שאכן ביצעו את העבירה המיוחסת להם כאשר הענישה הקבועה בחוק יכולה להיות מרחיקת לכת עבורם.

באופן כללי מרבית מהסדרי הטיעון משרתות את האינטרסים של מערכת בית המשפט, המשטרה והמדינה, אחוז משמעותי ממידת העונש פועל לטובת המורשע שזוכה להקלות בעונש ביחס לעבירה אותה ביצע, אך נשאר עם הרשעה שמהווה כתם לכל החיים וזאת במידה והוא לא באמת אשם ובחר להודות כדי לא להתמודד עם הגוף האימתני הזה שנושף בעורפו לאורך כל ההליך המתנהל נגדו.

על כל אדם שהורשע בפליליים להבין כי מהות ההרשעה בפלילים היא חמורה גם אם מדובר בעבירה זניחה שכן השלכותיה יכולות להיות נרחבות בעלות השפעות משמעותיות שילוו את המורשע באם יחליט להגר למדינה זרה או יצטרך להצהיר על הרשעותיו הפליליות כתנאי קבלה למשרה נחשקת כזאת או אחרת, כך שיתכן ובאותו רגע של אשמה או ניהול הליך משפטי, הנאשם יחוש צורך לסיים עם ההליך המתיש כמה שיותר מהר, אפילו במחיר של ענישה קלה והודאה. בנקודה זו אציין כי חשוב שתהיו הוגנים ואמיתיים עם עצמכם, לא לפחד מעמידה על שלכם, כלומר להמשיך להילחם עד שהצדק יצא לאור, כיוון והרשעה בהיותכם חפים מפשע יכולה להוות עבורכם מאין סרטן קטלני שיפגע בכם לאורך זמן וללא יכולת החלמה וחבל שכך.

אין כל ספק כי מוטב לזכות נאשם מאשר להרשיעו זכאי ואני בטוח ששופטים רבים יסכימו עם אמרה זו, אך בפועל המציאות והמגמה כולה היא שונה ופועלת תחת יצרים אפלים, כוחניים שמצריכים אנרגיות רבות להילחם בה מבלי לפחד ועם סבלנות רבה עד כמה שניתן. עם זאת יש לזה מחיר, לעיתים כלכלי לעיתים נפשי - מה שבטוח הוא שלא תישארו באותו המקום בחיים מהרגע שיתחילו לנסות להכפיש אתכם ולהרוס לכם את החיים באמצעות ניהול הליך פלילי נגדכם וזאת במידה ואתם חפים מכל פשע.

חשוב שתדעו כי חובת בית המשפט היא לנקוט משנה זהירות בכל הקשור להרשעת נאשם, אך במידה וקיימת תשתית ראייתית כמו עדויות, ראיות, הוכחות או אפילו הודאה אישית שנמסרה לחוקר בעת החקירה, גם אם היא נעשתה בתום לב ובהיסח הדעת, אלו יספיקו להרשיע את הנאשם וזאת גם אם השופט מאמין ב 100% לגרסת הנאשם שנפרסה בפניו לאורך כל הדיונים ויודע כי הוא קורבן של המערכת.

כללי המשחק הם אלו שמשפיעים על החלטת השופט וכללי המשחק הם עדויות, ראיות, הוכחות, הודאה, כך שגם אם הם נגבו בכוח והוצאו במרמה, סביר להניח שידו תהיה קלה על ההדק רק בשל העובדה כי עם הפרקליטות (המאשימה) הוא מנהל מערכת יחסים הדוקה יותר ויהיה חייב להסכים עם דרישתה ולעיתים לבגוד באמת הפנימית שלו - ובמילים אחרות... אל תחפשו צדק או משפט הוגן בבית המשפט... אלו קיימים על הנייר לא במבחן המציאות.

נקודה נוספת שעולה בדיונים רבים מדי יום ועתידה להשפיעה על החלטת שופט אם להרשיע או לזכות נאשם היא תשתית הראיות אותם מציג הנאשם הנלחם על חפוטו במהלך הדיונים ותפקיד בית המשפט הוא לזכך את הראיה מהשמועה. ככל שבית המשפט יעמיק בראיות שיתיישבו עם הצהרתו של הנאשם הזועק לחפוטו, על בית המשפט

לפעול במידת ההוגנות והיושר לפי הכתוב בספרים ולהפעיל שיקול דעת משפטי הוגן בכדי שיזכה את הנאשם באופן גורף וחד משמעי ולא ירשיעו זכאי כדי להתרפס בפני התביעה (הפרקליטות), כפי שקורה כיום במרבית המקרים.

חשוב שתדעו כי הפרקליטות למעשה מזינה את מערכת בית המשפט. היא מחליטה כמה תיקים יועברו אליה, כמה כוח אדם יצטרך לעבוד על התיקים הללו והיא למעשה סוג של "מפרנסת" שדואגת לקבוצה גדולה של עובדי מדינה, עו"ד פרטיים ושאר נותני שירותים ועובדים זוטרים אחרים. ב 89 אחוז מהמקרים בכל בתי המשפט במדינת ישראל השופטים משמשים כחותמות הגומי של הפרקליטות, רק מהסיבה שאיתם הם מתמודדים בזירה מדי יום וכמה פעמים ביום בהשוואה לאותו נאשם בו הם יפגשו למשך דיונים ספורים בלבד. כך שהסבירות שהפרקליטות תקבל את מה שהיא רוצה מהשופט גבוה יותר. מכאן חשיבות תפקידו של עורך הדין של הנאשם לדאוג לנהל מן ההתחלה את הקרב המשפטי באופן יסודי, לנתח את הראיות בצורה ביקורתית ולהציג את הסיפור של הנאשם בצורה המשכנעת ביותר על מנת שיזכה לקבל את שמו הטוב והחופש שלו חזרה. חשוב שכל נאשם שמתמודד עם אישום שלא ביצע יזכור שאל לו להרים ידיים מיד ולבחור באפשרות הקלה של להודות ולהגיע להסדר טיעון מהיר עם התביעה, אלא לדבוק באמת שלו ולהילחם עליה בכל האמצעים הכשרים הנדרשים שאחרת בעתיד הוא עשוי להצטער על כך כל חייו שמכר את נשמתו לשטן.

□ **התכנים המובאים במסגרת טור זה מהווים את עמדתו האישית של כותבם בלבד ואינם מהווים את עמדת עורכי הדין במשרד או עמדה מחייבת כלל, ובוודאי לא כזו שיש בכוחה להחליף ייעוץ משפטי פרטני.**